

## 12. Magyarország a 12. században (Szent László, Könyves Kálmán, III. Béla)

Bányai Boldizsár Péter 2025A

### Szent László (1077–1095):

- emlékezete: lovagias / hős uralkodó; több monda fűződik a nevéhez, az egyik szerint egy csatában megmentett egy kunok által elrabolt leányt
- feladata: **az istváni államalapítással létrejött keresztény magyar állam megszilárdítása**
  - ← az 1040-es, 1050-es években pogánylázadások, trónviszályok gyengítették Magyarországot
  - ← ekkor megnőtt a német-római császár befolyása ↔ László a Pápaságra támaszkodik
- I. István, Imre, Gellért szentté avatása 1083-ban
  - növeli a királyi tekintélyt (hisz László Szent István leszármazottja), erősíti a magyar keresztény hagyományt
- számos kereszténységet terjesztő törvénye:
  - pogányság betiltása, ami még intenzíven élt a magyar társadalomban
    - a keresztény szokások még nem teljesen gyökeresedtek meg
  - előírta a misék látogatását, a böjti időszakban a böjtlést, templomok köré temetkezést
- igen **szigorú törvények a magántulajdon védelmében**, valamint a **vándorlók (kóborlók) ellen**
  - ← a földterületek eladományozása után onnét az ország peremterületei felé menekülő közsabadok, akik nincstelenné váltak, az önfenntartás érdekében loptak (ha az eladományozott birtokon maradnának, szolgáskorba süllyednének)
- **Horvátország elfoglalása** (1091) rokoni kapcsolatokra hivatkozva, később perszónálunió
  - zágrábi püspökség létrehozása
- betörő nomád népek (kunok, besenyők) kiverése
- „kedvenc” városa Nagyvárad, ide temetkezett

### Könyves Kálmán (1095–1116):

- művelt ember (magas fokú tanítást kapott, papnak szánták, püspökké is szentelték → zsolozsmára kötelezett, mindig ott van vele az imádságoskönyv), Szent László unokaöccse
- enyhít László törvényeinek szigorán, mivel ezek eredményeképp a vándormozgalom jelentősége csökkent, közsabadok egyre nagyobb arányban függésbe kerültek, peremterületek benépesedtek, a magánbirtokok száma egyre magasabb Magyarországon
- a nyitrai püspökség létrehozása
- külpolitika: hadjárat Halics (orosz fejedelemség) felé,
  - Dalmácia elfoglalása, ami Velence / Bizánc érdekszférájához tartozott

### III. Béla (1172–1196):

- Bizáncban nevelkedett, Mánuel bizánci császár egy ideig utódjának szánta
  - ám épp megüresedett a magyar trón és így Béla azt foglalta el
  - Bizánc Mánuel idején beavatkozott a magyar ügyekbe, és elfoglalt területeket
    - III. Béla ezeket csak a császár halála után tudta visszaszerezni
- **kancellária** (oklevéladó hivatal) létrehozása, élén a kancellár: az esztergomi érsek (III. Béla kancelláriáján volt jegyző Anonymus, a *Gesta Hungarorum* c. művében a honfoglalást regényesen és hiteltelenül megőrkítő történetíró, aki valószínűleg a párizsi egyetemen tanult)
- magyar papok külföldi egyetemeken való tanulását ösztönözte és támogatta
- szentté avatattja I. Lászlót (ez saját királyi tekintélyét is növeli)
- az ország kevésbé lakott területeit hospesekkel népesítette be, ezeket földbirtokokkal, szabad költözési joggal, valamint kedvezőbb adókkal csábította (pl. szász telepések → Szepesség, D-Erdély)
- sírja Székesfehérváron volt, ez az egyetlen háborítatlanul fennmaradt középkori magyar uralkodói sír
  - 19. századi feltárása után a Mátyás-templomban temették újra